

Panu Kesähuvi- Tuirassa

Professori **Otto-livari Meurmanin** äskettäin luennoidessa Oulun yliopiston arkkitehtuurin osastossa vanhassa tutussa "Kymmissä" jaettiin kuulijoille eripainos Arkkitehtuuriuutisten numerosta 14/78, saman vuoden elokuun 19:ntenä puhuttu esitelmä suomalaisen huvila-asutuksen kehityksestä 1800-luvulla. Jälleen kerran tuli mieleen, että niin muuttua maailma, Eskoseni. . .

Helsinki oli 150 vuotta sitten vielä pieni pääkaupunki, mutta kaupunki kuitenkin. Niihin aikoihin oli jo tapana sellaisilla perheillä, joilla kaikki ei ollut rahasta kiinni, viettää osa kesästä maalla joko omaisten tai ystävien maataloilla. Ehkäpä joku jo silloinkin saattoi vuokrata myös vähemmän tutusta talosta kesätilat, niin kuin teki muutamia vuosikymmeniä myöhemmin esimerkiksi professori Johan Vilhelm Snellman. Sataviisikymmentä vuotta sitten alkoivat ensimmäiset helsinkiläiset rakennella myös omia kesäkohtejaan, villoja, huviloita, kertoo Meurman.

Sataviisikymmentä vuotta sitten erällä helsinkiläisillä oli kesähuvi Töölössä tai Kaivopuistossa, jonne muutettiin esimerkiksi Kruunuhaasta. Vielä vähän yli sata vuotta sitten helsinkiläisellä saattoi olla huvila Eläintarhassa tai Meilahdessa, jonne muuten nyt hölmöillään virka-asuntoa tasavallan presidentille. Tuli kyllä tuhmankova sana, mutta en ole yksin. Samaa tapaani kirjoitti talvella myös tässä mainittu suuri auktoriteettimme professori Meurman. Mutta pääasiaan! Tietysti Helsingin Lauttasaari oli mitä sopivin kesähuvilan paikaksi.

Oulun huvila-asutuksen historiasta ei ole kirjoitettu kovin paljon, mutta muistelen lukeeneeni ja kai olen tallettanutkin tämän vuosisadan Oulun kuuluisimman apteekkarin, maisteri U.B. Segermanin kirjoittaman alakerran Hietasaaren

vanhimmissa huviloista. Vuosilukuihin en uskalla puuttua, mutta muistelen, että Toppilansaaren huvila-asutus nykyisen Pitkänmöljäsentien lounaispuolelle, lounaisrajana Holstinsalmen vesijättömaa, syntyi viime vuosisadan jälkipuoliskolla. Yksittäisiä tapauksia voidaan varmasti kirjata sitäkin vanhemmalta ajalta.

Hanhisaari, joka jo viime vuosisadan jälkipuoliskolla tunnettiin Pakolana, oli kaukana meluisasta (!) ja pölisevästä Oulun keskustasta. Kaukana hyvinkin, koskapa kaupunginsäät sitten vielä ennen ensimmäistä maailmansotaa pitivät sitä liian syrjäisenä museon ja kirjaston paikaksi. Monitoiminen kauppias, tehtailija ja laivanvarustaja Ferdinand Gustaf Ferdinandinpoika Granberg, naimisissa kauppaneuvos Johan Franzénin tyttären Sofian kanssa, rakennutti Hanhisaarelle nykyisen Ainolan paikalle kesäkodin.

Granbergin kesäkodista on kai muiston lisäksi olemassa yksi ainoa kuva, sekin jälkikäteen ja kerrottujen muistutusten perusteella tehty. Granbergin kesäkodin kuvan maalaasi maankuulu oululainen akvarellisti Juho Mäkelä. Kuvan kuvasta olen nähnyt, tuntuupa minusta, niin kuin olisin nähnyt Mäkelän akvarellinkin ja tietysti olen, jos se oli joko Oulun 375:n tai 350:n vuoden muistoksi järjestetyssä Oulun kuvien näyttelyssä.

Granbergin huvila oli empire-tyylinen puurakennus, keltamullalla sivelty, valkonurkkainen, valkoiset ikkunapuitteet, muutamia valkoisia puupilareita muinaisten marmoristen esikuviansa mukaisesti. Tässä Granbergien "Pakolassa" — siitäköhän Hanhisaari olisi saanut nimen Pakola! — ei kuulemma koskaan yövytty. Sinne valettiin hyvinä päivinä, ja voimme vain kuvitella, kuinka ihana paikka se oli kuohuvan Merikosken partaalla.

Kesäkoti v. 1915 Tuirassa Lassinkallion yläpuolella. Merikoski on jäässä.

Tanssiksi perhe- ja ystäväpiiri saattoi joskus pistää (Julinin sävelin!), mutta yöllä palattiin kaupunkiin.

Kauppaneuvos Granberg kuoli 1877. Sitten tiedämme, että nuorempi Åströmin perustajaveljeksistä, kauppaneuvos Hemming Åström, osti Hanhisaaren — Pakolan ja rakennutti 1886 valmistuneen sen Ainolan, jota aina kaikki sen Ainolan, "piparkakkutalon", näeet muistelevat. Ainolasta tuli kuitenkin talvivilla.

Entäpä hieman myöhemmin Oulussa. . .

Kun olin niin pieni poika, että en sitä edes muista, vuokrasiivat vanhempani meille kesäpaikan Merikosken Lassinkallion pohjoisrannalla olevalta korkealta törmältä. Punainen valkonurkkainen tupa oli suunnilleen jossain Lohipadon koulun ja Merikosken altaan välillä,

mutta silloin sen törmän alla kuohui Merikoski. Ei varmaan kuulunut pihalle asti pienet iikut!

Sinne muutettiin tietysti kesäankorvalla hevosen kyydissä kolmen sillan yli kuuliaisesti siltamaksu maksaen, mikä teki kai vielä silloin "Kärryiltä. . . hevosen kanssa" 25 penniä tai "Nelirattaisilta työkärryiltä hevosen kanssa" 30 penniä ja varmaan sen lisäksi "Keisiltä, droskalta. . . 40 penniä.

Mikä idylli!

Oli kesä 1915. Lyhyeksi jäi visiitti Merikosken partaalle. Saman kesäkuun juhannusaattona vanhempani tekivät kaupat, jolla heidän omistukseensa siirtyi valkoiseksi maalattu huvila merenrannalla Muikun maalla. Saa nähdä tulisiko siitä taasen ensi kesänä kirjoitetuksi!